

וְאָמְרִי (איוב כא) מַה שְׂדֵי כִי נַעֲבֹדְנֹו.

וְכִי הָאִי טַפְשׁוּתָא הוּוּ קָא אָמְרִי. אֶלָּא בְּגִין דְּהוּוּ יָדְעֵי כֹּל אַנּוּן חֲכָמְתָן וְכִלְהוּ מִמָּנָן דְּעֵלְמָא דְּאֵתְפַקְדָן עֲלֵיהוּ וְהוּוּ מְרַחֲצָן בְּהוּ. עַד דְּאָתִיב קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּוּ אֶלְמָא כְּדָקָא הָוָה. דְּהָא (דף נו ע"ב) בְּקִדְמִיתָא הָוָה מִיָּם בְּמִיָּם. וְלִבְתֵּר אָתִיב לִיה לְעֵלְמָא כְּדִקְדְּמִיתָא. וְלֹא אֲתַחֲרִיב מִפְּלֹא. דְּהָא בְּרַחֲמִין אֲשַׁגַּח עֲלֵיהוּ. דְּכִתִּיב, (תהלים כט) יְיָ לַמַּבּוּל יֹשֵׁב. וְלֹא כְּתִיב אֱלֹהִים.

בְּיוֹמוֹי דְּאָנוּשׁ אֶפְלוּ יְנוּקֵי דְּהָהוּא (יזמא) דְּרָא כִּלְהוּ הוּוּ מְשַׁגְּחָן בְּחֲכָמְתָן עֲלֵאִין וְהוּי מְסַתְּפִלָן בְּהוּ. אָמַר רַבִּי יִיסָא אִי הָכִי טַפְשִׁין הוּוּ דְּלֹא הוּוּ יָדְעִין דְּזַמִּין קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּוּ לְאִיתָאָה עֲלֵיהוּ מִי טוֹפְנָא וַיְמִיתוּן בְּהוּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק מְנַדַע יָדְעֵי. אָבֵל אֲחִידוּ טַפְשׁוּתָא בְּלַבֵּייהוּ. דְּאַנּוּן הוּוּ יָדְעֵי הָהוּא מְלֹאכָא דְּמִמְנָא עַל אֲשָׁא וְהָהוּא דְּמִמְנָא עַל מִיָּא וְהוּוּ יָדְעִין לְמַעְצֵר לֹוֹן דְּלֹא יִכְלִין לְמַעְבַּד דִּינָא עֲלֵיהוּ. וְאַנּוּן לֹא הוּוּ יָדְעֵי דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּוּ שְׁלִיט עַל אֲרַעָא וּמִנְיָה יִיתִי דִּינָא עַל עֵלְמָא. (דף נו ע"ב)

אֲרָא הוּוּ חֲמָאן דְּעֵלְמָא אֲתַפְקֵד בִּידָא דְּאַנּוּן מִמָּנָן וּבְהוּ כֹּל מְלֵי עֵלְמָא. וּבְגִינֵי כֹּךְ לֹא הוּוּ מְסַתְּפִלָן בִּיה בְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּוּ וְלֹא מְשַׁגְּחִין בְּעֵבִידְתֵּיהּ. עַד דְּאֲרַעָא אֲתַחֲבֵלַת. וְרוּחַ קִדְשָׁא אֲכַרִּיז בְּכֹל יוֹמָא וְאָמַר (תהלים קד) יִתְמוּ חֲטָאִים מִן הָאָרֶץ וּרְשָׁעִים עוֹד אֵינָם. וְאוּרִיךְ קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּוּ לֹוֹן כֹּל הָהוּא זְמָנָא דְּאַנּוּן זְפֹאִין יֵרַד וּמְתוּשֶׁלַח וְחֲנוּךְ קִימִין בְּעֵלְמָא. כִּיּוֹן דְּאֲסַתְּלָקוּ מֵעֵלְמָא, כְּדִין אֲנַחֲתִית קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּוּ דִּינָא עֲלֵיהוּ וְאֲתַאֲבִידוּ

מַה שְׂדֵי כִי נַעֲבֹדְנֹו.

וְכִי הַטְּפָשׁוּת הַזֹּו הֵם הָיוּ אוֹמְרִים? אֶלָּא מִשׁוּם שְׁהָיוּ יוֹדְעִים כֹּל אוֹתָם הַחֲכָמוֹת וְכֹל אוֹתָם הַמְּמַנִּים שֶׁל הָעוֹלָם שֶׁהִפְקִדוּ עֲלֵיהֶם וְהָיוּ סוֹמְכִים עֲלֵיהֶם, עַד שֶׁהִשִּׁיב הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם כְּשֶׁהִיָּה. שְׁהָרִי בַּתְּחִלָּה הִיָּה מִיָּם בְּמִיָּם, אַחֵר כִּף הִשִּׁיב הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם כְּבַתְּחִלָּה, וְלֹא נִחְרַב מִהֶפֶל, שְׁהָרִי בְּרַחֲמִים הִשְׁגִּיחַ עֲלֵיהֶם, שְׁפָתוֹב (תהלים כט) ה' לַמַּבּוּל יֹשֵׁב, וְלֹא כְּתוּב אֱלֹהִים. בְּיַמֵּי אָנוּשׁ אֶפְלוּ תִּינוּקוֹת שֶׁל אוֹתוֹ [ימים] הַדּוֹר הָיוּ מְשַׁגְּחִים בְּחֲכָמוֹת עֲלִיוֹנוֹת וְהָיוּ מְסַתְּפִלִים בָּהֶם. אָמַר רַבִּי יִיסָא, אִם כֹּךְ, טַפְשִׁים הָיוּ שְׁלֹא הָיוּ יוֹדְעִים שְׁעֵתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהִבְיֵא עֲלֵיהֶם מִי מִבּוּל וַיְמִיתוּן בָּהֶם? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, יָדוּעַ הָיוּ יוֹדְעִים, אָבֵל אֲחִזּוּ טַפְשׁוּת בְּלַבָּם. שֶׁהֵם הָיוּ יוֹדְעִים אוֹתוֹ מְלֹאךְ הַמְּמַנָּה עַל אֲשׁ וְאוֹתוֹ הַמְּמַנָּה עַל הַמִּיָּם, וְהָיוּ יוֹדְעִים לְעַצֵּר אוֹתָם שְׁלֹא יוּכְלוּ לַעֲשׂוֹת דִּין עֲלֵיהֶם. וְהֵם לֹא הָיוּ יוֹדְעִים שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹלֵט עַל הָאָרֶץ וּמִמָּנֹו יָבֵא דִין עַל הָעוֹלָם?.

אֲרָא הָיוּ רוֹאִים שֶׁהָעוֹלָם הִפְקֵד בְּיַד אוֹתָם מְמַנִּים, וּבָהֶם כֹּל דְּכַרֵּי הָעוֹלָם, וְלִכְּן לֹא הָיוּ מְסַתְּפִלִים בְּקִדְשׁוֹ בְּרוּךְ-הוּא וְלֹא מְשַׁגְּחִים בְּמַעֲשָׂיו עַד שֶׁהָאָרֶץ נִשְׁחַתָּה. וְרוּחַ הַקְּדוֹשׁ מְכַרִּיזָה בְּכֹל יוֹם וְאוֹמְרַת: יִתְמוּ חֲטָאִים מִן הָאָרֶץ וּרְשָׁעִים עוֹד אֵינָם. וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הָאָרֶץ לָהֶם כֹּל אוֹתוֹ הַזְּמַן שְׁאוֹתָם צְדִיקִים, יֵרַד וּמְתוּשֶׁלַח וְחֲנוּךְ, קִימִים בְּעוֹלָם. כִּיּוֹן שֶׁהִסְתְּלָקוּ מִהָעוֹלָם, אֲזַי הוֹרִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ

כָּמָא דְאֵתָּ אָמַר, (בראשית ז) וַיִּמְחוּ מִן הָאָרֶץ :
 וַיִּתְהַלֵּךְ חֲנוּךְ אֶת הָאֱלֹהִים וַאֲיַנְנוּ כִּי לָקַח
 אוֹתוֹ אֱלֹהִים. רַבִּי יוֹסִי פָתַח (שיר השירים
 א) עַד שֶׁהִמְלִיךְ בְּמִסְבוֹ נְרָדִי נִתַּן רִיחוֹ. הָאִי
 קָרָא אֶתְמָר. אָבֵל תָּא חֲזִי, כֶּף אֲרַחוּי דְקַדְשָׁא
 בְּרִיף הוּא. בְּשַׁעְתָּא דְבַר נָשׁ אֲתַדְבֵּק בִּיהַ
 וְהוּא אֲשֵׁרֵי דִיּוּרִיָּה עָלֶיהָ. וַיִּדַע דְּלִבְתָּר יוֹמִין
 יִסְרַח. אַקְדִּים וְלָקִיט רִיחִיהָ טַב מִנִּיהָ וְסָלִיק
 לִיהָ מִעֲלָמָא.

הָרָא הוּא דְכִתִּיב עַד שֶׁהִמְלִיךְ בְּמִסְבוֹ נְרָדִי
 נִתַּן רִיחוֹ. עַד שֶׁהִמְלִיךְ דָּא קַדְשָׁא בְּרִיף
 הוּא. בְּמִסְבוֹ דָּא הֵהוּא פִּר נָשׁ דְּאֲתַדְבֵּק בִּיהַ
 וְאֲזִיל בְּאֲרַחוּי. נְרָדִי נִתַּן רִיחוֹ, אֲנֹן עוֹבְדִין
 טְבִין דְּבִיהַ דְּבִגְיָנְהוֹן יִסְתַּלַּק מִעֲלָמָא עַד דְּלָא
 מָטָא זְמַנִּיהַ.

וְעַד דָּא הָוָה שְׁלֵמָה מְלָכָא אָמַר (קהלת ח) יֵשׁ
 הֶבֶל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עַל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יֵשׁ
 צַדִּיקִים וְגוֹ'. יֵשׁ צַדִּיקִים אֲשֶׁר מַגִּיעַ אֲלֵיהֶם
 כְּמַעֲשֵׂה הַרְשָׁעִים, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא דְּבִגְיָן
 דְּעוֹבְדֵיהוֹן טְבִין קַדְשָׁא בְּרִיף הוּא סָלִיק לוֹן
 מִעֲלָמָא (בְּגִין דְּלֵא יִסְרְחוּ יְחִיו). וְכִנּוּ רַחֲמֵימוֹתָא כְּהוּ מְסַלַּק לְהוֹן) עַד
 לָא מָטָא זְמַנִּיָּהוּ. וְעַבִּיד בְּהוֹן דִּינִין. וַיֵּשׁ
 רְשָׁעִים אֲשֶׁר מַגִּיעַ אֲלֵיהֶם כְּמַעֲשֵׂה הַצַּדִּיקִים
 דְּקַדְשָׁא בְּרִיף הוּא אוֹרִיף לוֹן יוֹמִין וְאוֹרִיף
 רוּגְזִיָּה בְּהוּ. וְכָל דָּא כְּמָה דְּאֲתַמָּר. אֲלִין בְּגִין
 דְּלֵא יִסְרְחוּן. וְאֲלִין בְּגִין דְּלֵהֲדַרוּ לְגַבִּיָּה. אוּ
 בְּגִין דִּיפּוֹק מִנִּיָּהוּ בְּנִין דִּמְעָלִי.

תָּא חֲזִי, חֲנוּךְ זִפְאָה הָוָה. וְקַדְשָׁא בְּרִיף הוּא
 חָמָא לִיהַ דִּיִּסְרַח לְבָתָּר. וְלָקִיט לִיהַ עַד

לָא יִסְרַח. הָרָא הוּא דְכִתִּיב, (שיר השירים ו)
 וְלָלִקוּט שׁוֹשָׁנִים. בְּגִין דִּיהִבִּי רִיחָא טַב לָקִיט

הוּא דִּין עָלֵיהֶם וְנֶאֱבְדוּ, כְּמוֹ
 שְׁנֵאמַר (בראשית ז) וַיִּמְחוּ מִן
 הָאָרֶץ.

וַיִּתְהַלֵּךְ חֲנוּךְ אֶת הָאֱלֹהִים
 וַאֲיַנְנוּ כִּי לָקַח אוֹתוֹ אֱלֹהִים. רַבִּי
 יוֹסִי פָתַח, (שיר א) עַד שֶׁהִמְלִיךְ
 בְּמִסְבוֹ נְרָדִי נִתַּן רִיחוֹ. פְּסוּק זֶה
 נֶאֱמַר. אָבֵל בֵּא רָאָה, כֶּף דְּרַכּוֹ
 שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא - בְּשַׁעֲהַ
 שֶׁבֶן אָדָם נִדְבֵּק בּוֹ וְהוּא מְשַׁרְהַ
 דִּיּוּרוֹ עָלָיו וַיִּוְדַע שְׂאֲחַר יָמִים
 הוּא יִסְרַח, מְקַדִּים וְלוֹקֵט רִיחוֹ
 הַטּוֹב מִמֶּנּוּ וּמְסַלַּק אוֹתוֹ
 מִהָעוֹלָם.

זֶהוּ שְׁכַתוּב עַד שֶׁהִמְלִיךְ בְּמִסְבוֹ
 נְרָדִי נִתַּן רִיחוֹ. עַד שֶׁהִמְלִיךְ - זֶה
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. בְּמִסְבוֹ - זֶה
 אוֹתוֹ בֶּן אָדָם שֶׁנִּדְבֵּק בּוֹ וְהוֹלֵךְ
 בְּדַרְכּוֹ. נְרָדִי נִתַּן רִיחוֹ - אוֹתָם
 מַעֲשִׂים טוֹבִים שְׂבוּ שְׂבַגְלָלִם
 יִסְתַּלַּק מִהָעוֹלָם בְּטָרָם הַגִּיעַ
 זְמַנּוֹ.

וְעַד זֶה הִנֵּה שְׁלֵמָה הִמְלִיךְ אוֹמַר
 (קהלת ח) יֵשׁ הֶבֶל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עַל
 הָאָרֶץ אֲשֶׁר יֵשׁ צַדִּיקִים וְגוֹ'. יֵשׁ
 צַדִּיקִים אֲשֶׁר מַגִּיעַ אֲלֵיהֶם
 כְּמַעֲשֵׂה הַרְשָׁעִים - כְּמוֹ
 שְׂבַאֲרֵנוּ, שְׂבַשְׁבִּיל מַעֲשִׂים
 טוֹבִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְסַלַּקֵם
 מִהָעוֹלָם [כִּי שְׂלֵא יִתְקַלְקְלוּ (יְחִיו) וּמִתּוֹךְ
 אֲהַבְתּוּ בְּהֵם מְסַלַּק אוֹתָם] בְּטָרָם הַגִּיעַ
 זְמַנָּם, וְעוֹשֶׂה בְּהֵם דִּינִים. וַיֵּשׁ
 רְשָׁעִים שְׂמַגִּיעַ אֲלֵיהֶם כְּמַעֲשֵׂה
 הַצַּדִּיקִים - שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 מְאָרִיף לָהֶם יָמִים וּמְאָרִיף בְּהֵם
 אֶת רִגְזוֹ, וְכָל זֶה כְּמוֹ שְׂנַתְּבָאָר.
 אֵלֶּה בְּשַׁבִּיל שְׂלֵא יִתְקַלְקְלוּ,
 וְאֵלֶּה כְּדִי שְׂיַחְזְרוּ אֵלָיו, אוּ כְּדִי
 שְׂיִצְאוּ מֵהֶם בְּנִים מִעֲלָיִם.

בֵּא רָאָה, חֲנוּךְ הִנֵּה צַדִּיק,
 וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רָאָה שְׂאֲחַר
 כֶּף יְקַלְקֵל, וְלָקַח אוֹתוֹ בְּטָרָם
 יְקַלְקֵל. זֶהוּ שְׁכַתוּב (שיר ו) וְלָלִקוּט שׁוֹשָׁנִים. מִשּׁוּם שְׁנוֹתָנִים רִיחַ טוֹב, לּוֹקֵחַ אוֹתָם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא בְּטָרָם יְקַלְקְלוּ. וַאֲיַנְנוּ כִּי לָקַח אוֹתוֹ אֱלֹהִים. וַאֲיַנְנוּ - לְהָאֲרִיף יָמִים כְּשֶׂאָר בְּנֵי אָדָם שְׁהִיוּ